

PDFlib PLOP: PDF Linearization, Optimization, Privacy

**Page inserted by evaluation version
www.pdflib.com – sales@pdflib.com**

Lauluimä Pihla Kull'o 100. sünnupäeväst

Kull'o muudu tarku nai-ksi om kindlahe Setomaal tõisigi olnu', a suur jago näist om maamulda lännü' üteh uma ilosidõ laula ja juttaga'. Kull'ol õnnõst läts parebahe. Timä eloiä seeh juhtu pall'o suuri muutuisi seto kultuurih. Küläkoorõst saiva' ütekõrraga kultuurimaja koori', kirmasõ', saaja' ja praasniga' vaeldi' väl-lä Laulupeo' ja Leelopäevä' ja tähtsä' «esinemise'».

A Kull'ol saiva' kõik nuu' ao' ilosahe elet. Kull'o oll saajuh laulmah k'auunu' ja mõistsõ õga inemise ja ao kottalõ õigõ' sõna' üldä'. Ilo kõrval joudsõ tä ka latsi kasvata' ja pall'o rassõst tüid tetä'.

Kõva kodo- ja riigitüü, kar'alaudah kässiga lehmänüs-minõ, jovva-as Kull'o kangust murda'. Kull'o hõigas kokko Treski naase' ja pand kokko laulupargi, kinkast peräst sai kuulsa Leiko. Vabarna An-negagi üteh laulnu' Kull'olõ anti illos ja ausa lauluimä nimi, midä Kull'o ilosahe kand', nii kavva ku' tervüs lubasi.

Jumalalõ teno, õt mõnõki' Kull'o laulõst omma' timäst perrä jäänü' meele kõigilõ kullõlda' ja oppi'.

Tuudaigu, ku Kull'o elli, käve' Eesti Raadio inemise', Udo Kolk ülikooli mant, Herbert Tampere Rahvaluulõ Arhiivist ja tõõsõ' timä laulõ üles võtmah. Pilka Kull'o hellü saat kullõlda' mitmõ plaadi päält, timä 90 laulu salvõstusõ' omma' Rahvaluulõ Arhiivi kogoh, 31 om Raadio Arhiivih, 10 Ülikooli kogoh ja kindlahe om mõnigi' ülesvõõdõh eäarhiiv-veh. Pääle laula om üles võõdõt ka timä jutussit ja kirotõt laulusõnnu.

A s'oo kõik om õnne nii ku' tsilk mereh. Võõra' inemise' omma' kor'anu' laula, midä nä omma' mõistnu' küüsüdä', Kull'o ilosa' improvisatsiooni' omma' suurõh jaoh kõik kaoma lännü'. Niismata mälehtü-se' Kull'ost, näid om õnnõ väe-ga veid' okõsõ kirja pant vai üles võõdõt. Kõik, kiä' timmä tiid-se', pleiäts kätte ja kirotamma!

Mõnõ' ilosa' jutu' Kull'ost Leiko raamadust:

«Akulinaga oli ka nii, et mõnikord ütlesid, et laul läheb väga pikaks ära, et kuule, Akulina, lõpeta nüüd ära, siis Akulina ütles: «Ei, mul om kats' ilosat sõnna viil üldäq!». Ta kindlasti pidi nood ära ütlemä, ega ta vait ei jäänud!» (Intervjuust Veera Hirsikuga, 26.12.2003)

Lauluema tiitel

«Akulinale anti lauluema tiitel üle juba Anne Vabarna eluajal. Rāpinas oli suur kultuurimaja, mis hiljem maha põles, ja sinna siis kutsuti ta välja ja anti auavaldustega see lauluema-tiitel üle. /.../ Akulina oli lauluema ja tema oli selline sõnakas, ja natuke ka võimukas, ja ütles, et vot selle teeme niiviisi ja selle paneme nii paika. Nii nagu meil on need laulud hästi pikad. Tasus mul Akulinale ütelda, et lähme sinna, teema on selline, seletasin talle ära, ja Akuli-

KALKUNI ANDREAS

TÜ doktorant

Akulina Pihla vai seto muudu Pihla Kull'o oll suur sõnoline, kinkõst om jäänü' jälg perrä. Mälehtüs timä võrkusõst ja ilosast sõnast eläs täambädse päävani. Niisamatõ om timä helü lintõ pääl alalõ, nuur ja illos, kirotab KALKUNI ANDREAS.

na tegi laulu valmis. Igal aastal olid kooperatsiooni kokkutulekud, kus me olime. Oi, ta laulis kõik ära, kuidas mäantseq rōivaq ommaq leti alla ja mäantseq ommaq leti pääl.

Ta oli sõnakas naine. Või kui Rāpina meeskooril vist 1978. aastal oli mingisugune aastapäev, siis Akulina laulis: Kõnsap teid kokko kor'as', pandsõ ütte lauluparki, Rāpinä rāngaq meheq (Mehed tegid hõhõhõõ!, no hea meel oli!), ilosaq, elomeheq!

Mehed tegid jälle hõhõhõõ!, nigu saade tuli meile järgi! Akulinal riim tuli nagu varrukast! Nii et väga andekas naine oli.» (Intervjuust Veera Hirsikuga, 26.12.2003)

40 lehma

«Akulinal oli nelikümmend lehma karjalaudas lüpsa. Ja käsitsi lüps käis. Aga noh kirik oli tabu, sinna minna ei tohtinud. Akulina ikka läks, pani rahvariided selga, ts'aposkad kaela ja läks kirikusse. Siis kui mõni ähvardas teda, et kae, me laseme su lahti!

Akulina ütles: «Hõhõh! Ma tahasnätäq, kesnell' akümmend lehmä nüss käsitsi! Tulkõ' aga, ma tahassi nätä', kes mu valla lask!» Aga muidugi Akulinal oli selles suhtes ka hea, temal oli seljatagune tugev, õepoeg Pākk Aleksander oli parteikomitee teine sekretär.

Et kui midagi oli, siis ta pöördus kohe tolle poole ja too pani asjad paika.

Et ta teadis, et Pihla kodus mingit ideoloogilist vavevaatamist ei olnud.

Ja siis oligi, kuna Akulina oli tol ajal üks ainumaid, kes käis rahvariides kirikusse, siis Aleksius, näed kes on nüüd Moskvas patriarh, tema käis jüripäevadel ikka Vārskasse ja ta oli sellest väga meelitatud.

Tema oli ikka sellest väga vaimustatud, et Akulina seto rōivih kirikus käis. Ja siis ta lasi teha Akulinale ruublütükü-kõrra, eks ta vaatas kah et tsari-aegsetest rubladest on tehtud, aga tema lasi Lenini medalitest teha, noh need Lenini peaga rublad.

✘ **«Hõhõh! Ma tahas nätäq, kes nell' akümmend lehmä nüss käsitsi! Tulkõ' aga, ma tahassi nätä', kes mu valla lask!»**

Palju noid oligi, kas oli kolmikümmend tükki või palju, aga nood olid hõbeketi külge pandud. Kinkis siis tolle Akulinale.

Kadunud Heino Aassalu, tema tegi Olümpia regati jaoks kultuuriprogrammi Lauluväljakul. Tema käis siis Vārskas ja võttis meie laulu linti, sest Akulinalt poleks ju suure väljaku peal kosta olnud.

Ja siis kui me läksime Tallinasse, siis Akulinal oli kohvrise too Aleksius kingitud ruublütükü-kõrd. Aga see raha, mis on käibel, seda rikkuda ei tohi, see

LAULUIMÄ: Pihla Kull'o Vārskas 1980. aasta leelopäeva ajal. Foto Seto Tulumuseumi arhiiv

on karistatav. Jah ja Akulina võtab ikka toda ruublütükü-kõrd kohvrise välja ja vaatab ja näitab teistele: «Mis ma nüüd tii, kas ma panõ kaala vai ei panõq?» Jälle paneb kohvrise tagasi, nii et teatud hirm ikka oli, et karistada ei saaks.

Võtab jälle välja: «No mis ma nüüd tii, kaeq noq, ku illos tä om!» No ja jäigi kaela panemata. Aga et see tal olemas oli ja niiviisi kirikus avalikult jüripäeval kingiti, no see oli ikka väga suur väärtus!» (Intervjuust Veera Hirsikuga, 26.12.2003)

Laul elektrist

«Inne Kalevi Jutat käve Kull'o eis valda, käve sääil kuusolõkil ja sääilt midä üteldi,

toda sis koorih tetti. Üteldi, et sinnäq tulõ minnä ja toda tulõ lauldaq. Kull'o tekk' jo väega laulõ.

Nojah ja sis ütškõrd tä ütelti: «Võeh, Liidekene, läpe-s ma mehega tõrõlda, lätsi kardohkit korjama ja mõtli, mis ma piä sääil laulma ja mis ma piä sääil laulma.» Tull' elektri sisse ja anti tälle lauldaq, et laulaq midägi elektrist! Kull'o sis mõtõl', et noh midä ma laula! No mul om miilde jäänü kats' sõnna, et

olõ-i laeh inäp õilampõ, et nüüd juusvaq tulõq traatõ piteh,

a mul olõ-i rohkõp meeleh timä laulu. Sis tuukõrd Kull'o ütelt jah, et ar'aq ma mõtli, korssi tarõ all kardohkit ja tei laulu valmist!»

(Intervjuust Liidia Linnuga, 7.5.2004) ■

Tütrelt imäle

Oll imä mul uhkõt muudu, kangõ naane oll kannatamma. Kutsi tä kokko sis külanaase', laulunaase' pand ütte parki. Nakas laulu sis laaditamma, esi nakas iist ütlemmä. Kullõmma tull kolga rahvas, veerest rahvas kõik kokko viirdü, Kull'o laulõ kullõmma. Viirdü viisi sis Viljandihe, sõna' sõvvi' Saarõmaalõ, laulupeolõ lätsi' kõik laulu'. Kuulsast laulit sa mi kolga, väiga tutvast sai Verska viir, sinost sai ka latus lauluimä. (katkend tütre Aino poolt et 100. sünniaastapäevaks loodud leelost)